FiCom ry | Jussi Mäkinen
4.12.2017

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

FiComin lausunto komission laittoman sisällön tiedonannosta

Euroopan komissio on julkaissut syyskuussa 2017 tiedonannon ”Laitonta verkkosisältöä vastaan: Lisää vastuuta verkkoalustoille” COM (2017(555) final. Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom esittää tiedonannosta ja siitä laaditusta valtioneuvoston kannasta seuraavat huomiot.

Päähuomiot

- EU:ssa on toimiva ja tasapainoinen ja kattava säännöstö välittäjien ja alustojen vastuusta.
- Viime vuosien säädöshankkeet rapauttavat tätä sääntelyä.
- Tiedonannossa tarjotaan hyvin erilaisiin ilmiöihin samaa ratkaisua: palveluntarjoajien velvoitetta puuttua sisältöihin, jotka jonkun mielestä ovat ei-toivottuja, haitallisia tai laittomia.
- Arvio sisältöjen laillisuudesta kuuluu toimivaltaisille viranomaisille – ei palveluntarjoajille.
- Sisältöjen poistamisessa on huomioitava asianmukaiset oikeusturvatakeet niin käyttäjille kuin palveluntarjoajillekin.
- Luotetut ilmoittajat (*trusted flaggers*) ei ole välttämättä toimiva ratkaisu, kun sisällön laittomuus ei ole selvää.

Eurooppalainen välittäjien ja alustojen vastuu – horisontaalinen, tasapainoinen ratkaisu

Eurooppalainen verkkoympäristön vastuusäännöstö on vakiintuneesti perustunut sähkökauppadirektiivin (2000/31/EY) välittäjien ja alustojen vastuuvapaudelle, jota EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntö on täsmentänyt. Näin on oltava myös jatkossa: käytäntö on, horisontaalinen, eli kaikkia sektoreita koskeva ja sisällöltään tasapainoinen turvaten osapuolten oikeudet. Viime vuosien eurooppalaiset säännökset (mm. AV- ja kuluttajansuojadirektiivit) ovat tehneet vastuuvapaussääntelyyn sektorikohtaisia poikkeuksia. Lisäksi käsittelyssä olevan tekijänoikeusdirektiivin ehdotus alustojen vastuusta uhkaa edelleen murentaa EU:n vastuusääntelyn selkeyttä.

Eurooppalaisista arvoista pidettävä kiinni

Tiedonannon yksi merkittävä vaikutin on terrorismin vastustaminen. Terrorismissa on pohjimmiltaan kyse hyökkäyksestä eurooppalaisia arvoja ja oikeusvaltiota vastaan. Terrorismin vastustaminen ei voi olla se pesuvesi, jonka mukana juurikin nuo arvot ollaan valmiita heittämään pois.

Tiedonanto asettaa alustojen tarjoajat hankalaan tilanteeseen: sisältöjen laillisuus pitäisi pystyä arvioimaan ja laittomat sisällöt poistaa hyvin nopeasti. Asetelma johtaa helposti hätäisiin arvioihin, mikä on hyvin ongelmallista palveluiden käyttäjien sananvapauden kannalta. Käyttäjien ja alustojen tarjoajien oikeusturvan ja sananvapauden toteutumisen käsittely on tiedonannossa hyvin pintapuolista.

Laillisuutta arvioivat viranomaiset, medialukutaito keskiöön

Aineiston laillisuuden arviointi voi olla hyvin haastavaa, jolloin on perusteltua, että laillisuusarviot kuuluvat toimivaltaisten viranomaisten tehtäviin. Valtioneuvoston ehdottamassa Suomen kannassa on oikein kiinnitetty huomiota medialukutaidon merkitykseen. Medialukutaito on hyvin keskeinen digitaalisen yhteiskunnan taito ja huomattavasti parempi keino vastata ei-toivottuihin sisältöihin.

FiCom pitää tiedonannossa kannatettavana viranomaisyhteistyön kehittämistä ja sen selventämistä, että alustan tarjoajan vapaaehtoisesti toteuttamat toimet sisällön suhteen eivät vaikuta sähkökauppadirektiivin mukaiseen vastuuvapauteen.

Verkossa on paljon sisältöjä, joita joku voi pitää laittomina, kiusallisina tai epämiellyttävinä. Luotettavia liputtajia on käytetty joissakin maissa lasten seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisemiseksi. Lapsiporno on tapauksena täysin omanlaisensa, koska aineiston lainvastaisuus on tyypillisesti varsin selvästi havaittavissa. Käytäntö ei sellaisenaan sovellu esimerkiksi tekijänoikeudella suojattuun aineistoon taikka valeuutisiin koska kysymys aineiston lainvastaisuudesta voi näissä tapauksissa olla usein tulkinnanvarainen ja edellyttää erityistä asiantuntemusta.

Alustojen ja välittäjien vastuusääntely keskeistä Eurooppalaisen digitaalisen talouden kannalta

Eurooppalaisessa digitaalisen ympäristön sääntelyssä on havaittavissa ajattelumalli, että digiympäristön suuret toimijat tulevat Euroopan ulkopuolelta. Valitettavasti sama sääntely kohdistuu myös eurooppalaisiin toimijoihin ja ristiriitaisen ja vaikeaselkoisen sääntelyn saaristo asettaa tarpeettomia kasvun esteitä eurooppalaisille yrityksille, joiden pieninä toimijoina on huomattavasti haastavampaa selvitä velvoitteita kuin kansainvälisten yritysten.

Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry

Jussi Mäkinen
lakimies